DOMSTOLENS DOM
av den 27 mars 1980*

I förenade målen 66, 127 och 128/79

har Corte suprema di cassazione i Rom till domstolen gett in begäran om förhandsavgörande enligt artikel 177 i EEG-fördraget i de mål som pågår vid den nationella domstolen mellan

Amministrazione delle finanze

och

S.r.l. Meridionale Industria Salumi,

Amministrazione delle finanze

och

Fratelli Vasanelli

samt mellan

Amministrazione delle finanze

och

Fratelli Ultrocchi.

Begäran avser den tidsmässiga räckvidden av de tolkningsdomar domstolen meddelar enligt artikel 177 i EEG-fördraget.

* Rättegångsspråk: italienska.

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden H. Kutscher, avdelningsordförandena A. O'Keeffe och A. Touffait samt domarna J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans och O. Due,

generaladvokat: G. Reischl,
justitiesekreterare: A. Van Houtte,

meddelar följande

dom

DOMSKÄL

1 Genom tre beslut av den 11 januari 1979, av vilka det första inkom till domstolens kansli den 20 april 1979 (mål 66/79 Meridionale Salumi), och de två andra den 9 augusti 1979 (mål 127/79 Vasanelli och 128/79 Ultrocchi) har Corte suprema di cassazione i Rom i enlighet med artikel 177 i EEG-fördraget ställt två frågor rörande tolkningen av artikel 177 i EEG-fördraget beträffande räckvidden av de förhandsavgöranden avseende tolkning som domstolen meddelar inom ramen för den bestämmelsen.

2 Frågorna, som är identiskt formulerade i de tre besluten, lyder som följer:

"a) När en medlemsstats myndigheter i fråga om förhållanden som ännu inte är klart avgränsade enligt den statens nationella rätt, vid import har uppburit belopp som inte borde ha uppburits eller tvärtom inte har uppburit belopp som borde ha uppburits enligt de gemenskapsbestämmelser som skall tillämpas på den berörda sektorn såsom dessa bestämmelser senare tolkats i en dom av domstolen, skall då denna dom enligt artikel 177 i EEG-fördraget även tillämpas på dessa förhållanden i medlemsstaternas nationella rätt, eller skall den tillämpas endast inom bestämda gränser och på bestämda villkor och i det senare fallet inom vilka gränser och på vilka villkor?

b) Är det, likaså med hänsyn till artikel 177 i EEG-fördraget, enligt gemenskapsrätten förbjudet eller tvärtom påbjudet, eller är det irrelevant i förhållande till gemenskapsrätten, att den nationella rätten ger de berörda personerna i de nämnda förhållandena rätt att, på grundval av den tolkning som domstolen lämnat i sin dom, föra talan

för att kräva betalning av förfallna belopp som inte uppburits eller för att få tillbaka belopp som felaktigt har betalats in?"

3 Frågorna har ställts inom ramen för tvister mellan näringsidkare och den behöriga italienska myndigheten, som kräver att företagen för import av nötkött som skedde under 1968 betalar tillägg till jordbruksavgifter vid import enligt rådets förordning nr 14/64 av den 5 februari 1964 om gradvis inrättande av den gemensamma organisationen av marknaden för nötkött (EGT 1964, s. 562, fransk version, vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå), och rådets förordning nr 805/68 av den 27 juni 1968 om den gemensamma organisationen av marknaden för nötkött (EGT nr L 148, s. 24, fransk version; svensk specialutgåva, del 03, volym 02).

4 Summan av dessa avgifter beräknades på den tiden av den italienska tullmyndigheten med tillämpning av en metod enligt vilken man, i det fall en tullavgift minskade efter importdeklarationen men före varornas utsläppande på marknaden, på den berörde importörens begäran skulle tillämpa den gynnsammaste taxan. Denna metod rekommenderades för övrigt av kommissionen.

5 Genom dom av den 15 juni 1976 i målet 113/75 Frecassetti (Rec. 1976, s. 983) förklarade domstolen emellertid att den metoden inte kan tillämpas på jordbruksavgifter vid import från tredje land, vilka skall beräknas enhetligt enligt avgiftstaxan för den dag då tullen mottog importdeklarationen. I enlighet därmed skulle de berörda näringsidkarna ha betalt ett högre belopp i avgifter.

6 Den italienska myndigheten begärde tillägget redan före domen i målet Frecassetti, varvid de synes ha motiverat detta med att näringsidkarna i varje fall inte uppfyllt en formalitet som enligt italiensk lag krävs för att få rätt till den gynnsammare taxan. Men under målets gång uppstod frågan om i vilken mån tolkningen i domen i målet Frecassetti kunde utgöra en gemenskapsrättslig grund för kravet på de omtvistade tilläggen i situationer som uppstått före tidpunkten för den domen. Därvid beaktades även att dekret nr 695 från republikens president av den 22 september 1978 under tiden ändrat ett tidigare dekret så att det beträffande beräkning av jordbruksavgifter kom att överensstämma med domen i målet Frecassetti, men att det i det dekretet föreskrevs att ändringen trädde i kraft först den 11 september 1976, med påföljd att avgiftstilläggen endast kunde krävas för varor som deklarerats efter den dagen. Datumet den 11 september 1976 valdes eftersom det överensstämmer med dagen för offentliggörandet av domslutet i domen i

målet Frecassetti i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* nr C 214 av den 11 september 1976.

Den första frågan

7 Frågan går i huvudsak ut på följande. När det av domstolens tolkning enligt artikel 177 i fördraget av en gemenskapsrättslig bestämmelse – särskilt beträffande pålagor och avgifter som skall betalas enligt gemenskapsrätten – framgår att de nationella myndigheternas tillämpning av bestämmelsen inte var förenlig med bestämmelsen med hänsyn till den räckvidd som denna getts av domstolen, skall då bestämmelsen, såsom den tolkats av domstolen, av de nationella domstolar som handlägger i behörig ordning anhängiggjorda tvister med anledning av den nämnda tillämpningen, även tillämpas på rättsförhållanden som uppkommit före domen med anledning av begäran om tolkning?

8 I artikel 177 i fördraget föreskrivs att domstolen skall vara behörig att meddela förhandsavgöranden angående bland annat tolkningen av fördraget och av rättsakter som beslutats av gemenskapens institutioner. Syftet med denna behörighet är att säkerställa de nationella domstolarnas enhetliga tolkning och tillämpning av gemenskapsrätten, och då särskilt av de bestämmelser som har direkt effekt.

9 Den tolkning som domstolen vid utövandet av den behörighet som den har enligt artikel 177 gör av en gemenskapsrättsregel klargör och preciserar vid behov innebörden och räckvidden av denna regel, så som den skall eller skulle ha förståtts och tillämpats från och med sitt ikraftträdande. Därav följer att en sålunda tolkad regel kan och skall tillämpas av domstolarna även beträffande rättsförhållanden som uppkommit före domen varigenom avgörande meddelas med anledning av begäran om tolkning, om villkoren för att inför en behörig domstol väcka talan om tillämpningen av den nämnda rättsregeln i övrigt är uppfyllda.

10 Domstolen kan endast i undantagsfall, så som den förklarat i domen av den 8 april 1976 i mål Defrenne mot Sabena (Rec. 1976, s. 455), med tillämpning av en allmän princip om rättssäkerhet som är förankrad i gemenskapsrätten och med beaktande av de allvarliga störningar som domen skulle kunna medföra när det gäller det förflutna för rättsförhållanden som ingåtts i god tro, se sig nödsakad att begränsa möjligheten för alla berörda att åberopa den tolkade bestämmelsen för att få en förnyad prövning av dessa rättsförhållanden.

11 En sådan begränsning kan dock endast tillåtas i samma dom varigenom avgörande meddelas med anledning av begäran om tolkning. Det grundläggande kravet på en enhetlig och allmän tillämpning av gemenskapsrätten innebär att det endast är domstolen som kan avgöra om dess tolkningar skall underkastas tidsmässiga begränsningar.

12 Vad slutligen gäller de preciseringar som den hänskjutande domstolen begär, skall det påpekas att den sålunda tolkade gemenskapsrättsregeln har den verkan som framgår av tolkningen från och med regelns ikraftträdande, oavsett om de berörda personerna belastas eller gynnas av bestämmelserna och särskilt oavsett om det rör sig om belopp som de nationella myndigheterna borde ha uppburit men som de i strid med gemenskapsrätten underlåtit att uppbära, eller om belopp som de uppburit i strid med den rätten.

Den andra frågan

13 Den andra frågan går i huvudsak ut på om man i nationell rätt kan reglera och eventuellt begränsa utövandet av de rättigheter som de enskilda, eller i förekommande fall de offentliga myndigheterna, har till följd av den direkta effekten av en bestämmelse i gemenskapsrätten som tolkats under de förutsättningar och med de konsekvenser som redogjorts för ovan. Denna fråga gäller särskilt myndigheternas rätt att föra talan för att inkräva gemenskapspålagor eller -avgifter som skulle ha uppburits.

14 Reglerna om fastställande av och villkoren för uppbörd av finansiella pålagor som gemenskapen är behörig att införa och som särskilt utgör egna gemenskapsmedel, såsom tullar och jordbruksavgifter, har fastställts genom rådets beslut av den 21 april 1970 om att ersätta finansiella bidrag från medlemsstaterna med gemenskapernas egna medel, (EGT nr L 94, s. 19) och de förordningar som utfärdats för dess genomförande. Denna samling regler bör beaktas inom ramen för det allmänna systemet för fördragets finansiella bestämmelser, vilka liksom medlemsstaternas motsvarande regler präglas av den allmänna principen om lika behandling enligt vilken jämförbara situationer inte skall behandlas på olika sätt, om inte en sådan differentiering sakligt kan motiveras.

15 Därav följer att systemet med avgifter som tillförs gemenskapsbudgeten skall utformas så att det på ett enhetligt sätt belastar alla som uppfyller de villkor som ställs i gemenskapsrätten för att drabbas av avgifterna. Detta krav bör

medföra lika behandling vad beträffar de formella och materiella villkor enligt vilka näringsidkarna kan invända mot de avgifter gemenskapen ålägger dem och begära återbetalning vid felaktig betalning. Det bör även medföra en motsvarande harmonisering av de villkor enligt vilka medlemsstaternas myndigheter för gemenskapens räkning kan uppbära de nämnda pålagorna och i förekommande fall återkräva ekonomiska fördelar som felaktigt beviljats.

16 Rådet har följt denna väg genom sina förordningar (EEG) nr 1430/79 av den 2 juli 1979 om återbetalning eller eftergift av import- eller exporttullar (EGT nr L 175, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå) och (EEG) nr 1697/79 av den 24 juli 1979 om uppbörd efter tullklareringen av import- eller exporttullar som inte har krävts av den betalningsskyldige för varor som hänförts till ett tullförfarande som inbegriper skyldighet att betala sådana tullar (EGT nr L 197, s. 1, fransk version; vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå). Dessa förordningar, som vid tidpunkten för denna dom ännu inte trätt i kraft, löser emellertid bara delvis problemen med likställighet av de enskilda inom detta område, och den av nödtvång tekniska och detaljerade karaktären hos denna typ av reglering gör att en domstolstolkning endast delvis kan avhjälpa bristerna.

17 Därav följer, som domstolen klargjort, särskilt i sin dom av den 21 maj 1976 i mål 26/74 Roquette (Rec. 1976, s. 677), att tvister om återbetalning av summor som uppburits för gemenskapens räkning faller under de nationella domstolarnas behörighet och skall avgöras av dessa med tillämpning av nationell rätt i den mån gemenskapsrätten inte reglerar förhållandet. Detta gäller av samma skäl förfaranden och tvister rörande de avgifter som medlemsstaternas myndigheter skall uppbära för gemenskapens räkning.

18 Varje medlemsstat skall följaktligen i sin nationella rättsordning, i den mån gemenskapsrätten inte reglerar förhållandet, fastställa närmare föreskrifter och villkor för uppbörd av gemenskapsavgifter i allmänhet och av jordbruksavgifter i synnerhet, samt föreskriva behöriga myndigheter för uppbörden och behöriga domstolar för tvister som denna uppbörd kan ge upphov till. Dessa närmare föreskrifter och villkor får dock inte göra systemet för uppbörd av gemenskapspålagor och -avgifter mindre effektivt än systemet för uppbörd av nationella pålagor och avgifter av samma slag.

19 Ovanstående ståndpunkt kommer till uttryck i rådets beslut av den 21 april 1970 om att ersätta finansiella bidrag från medlemsstaterna med gemenska-

pernas egna medel, där artikel 6 uttryckligen föreskriver att de egna medlen – däribland jordbruksavgifterna – "skall uppbäras av medlemsstaterna i enlighet med nationella bestämmelser i lagar och andra författningar, som vid behov skall ändras i detta syfte".

20 Den uttryckliga hänvisningen till nationell lagstiftning är dock underkastad samma begränsningar som den underförstådda hänvisning vars nödvändighet har erkänts vid frånvaro av gemenskapsbestämmelser, på så sätt att tillämpningen av den nationella lagstiftningen måste ske på ett icke diskriminerande sätt i förhållande till förfaranden för avgöranden av liknande, men rent nationella tvister och att de processuella reglerna inte i praktiken får omöjliggöra utövandet av de rättigheter som följer av gemenskapsrätten.

21 En särskild nationell reglering om uppbörd av gemenskapspålagor och -avgifter som begränsar de befogenheter som getts den nationella myndigheten för att säkerställa uppbörden av dessa pålagor i jämförelse med de befogenheter som samma myndighet getts i fråga om nationella pålagor eller avgifter av samma slag, är följaktligen oförenlig med gemenskapsrätten.

Rättegångskostnader

22 De kostnader som har förorsakats den italienska regeringen och Europeiska gemenskapens kommission, som har inkommit med yttrande till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målen vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningarna av samma mål, ankommer det på den domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

– angående de frågor som genom beslut av den 11 januari 1979, vilka registrerades av domstolens kansli den 20 april 1979 och den 9 augusti 1979, förts vidare av Corte suprema di cassazione i Rom – följande dom:

1) Den tolkning som domstolen vid utövandet av den behörighet som den har enligt artikel 177 i EEG-fördraget gör av en gemenskapsrättsregel

klargör och preciserar vid behov innebörden och räckvidden av denna regel, så som den skall eller skulle ha förståtts och tillämpats från och med sitt ikraftträdande. Därav följer att en sålunda tolkad regel kan och skall tillämpas av domstolarna även beträffande rättsförhållanden som uppkommit före domen varigenom avgörande meddelas med anledning av begäran om tolkning, om villkoren för att inför en behörig domstol väcka talan om tillämpningen av den nämnda rättsregeln i övrigt är uppfyllda. Domstolen kan endast i undantagsfall, i samma dom varigenom avgörande meddelas med anledning av begäran om tolkning, se sig nödsakad att begränsa möjligheten för alla berörda att åberopa den tolkade bestämmelsen för att få en förnyad prövning av tidigare uppkomna rättsförhållanden.

2) **En särskild nationell reglering om uppbörd av gemenskapspålagor och -avgifter som begränsar de befogenheter som getts den nationella myndigheten för att säkerställa uppbörden av dessa pålagor i jämförelse med de befogenheter som samma myndighet getts i fråga om nationella pålagor eller avgifter av samma slag, är oförenlig med gemenskapsrätten.**

Kutscher O'Keeffe Touffait Mertens de Wilmars Pescatore

Mackenzie Stuart Bosco Koopmans Due

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 27 mars 1980.

A. Van Houtte
Justitiesekreterare

H. Kutscher
Ordförande